

רשות ההגבלים העסקיים

הועדה לפטורים ולמיזוגים

פרוטוקול

מועד הדיון: 24 בפברואר 2015 בשעה 13:00

מקום הדיון: משרד רשות ההגבלים העסקיים, עם ועולמו 4 ירושלים ק' ג', 6556111 - 02

משתתפים:

מודי זנדברג – יו"ר הועדה
יצחק לקס – חבר
אורית מרום אלבק – חברה
רועי פישר – חבר
דיויד גילה – הממונה על הגבלים עסקיים
אורי שוורץ – היועץ המשפטי
טל פניני – ס. הכלכלן הראשי
יונתן צויקל – ראש צוות מחלקה משפטית
ליאור ברקו – מחלקה משפטית
מניה פרידלר – מתמחה, מחלקה משפטית
ניר ימין – מחלקה משפטית
דרור ארם – רשם הגבלים עסקיים

על סדר היום

אישור כללי ההגבלים העסקיים (פטור סוג למיזמים משותפים לשם שיווק ואספקה בחו"ל של ציוד בטחוני) התשע"ה–2015 (להלן: "**פטור הסוג**").

המסמכים שבפני חברי הועדה:

טיוטה מתוקנת לאישור של כללי ההגבלים העסקיים (פטור סוג למיזמים משותפים לשם שיווק ואספקה בחו"ל של ציוד בטחוני) התשע"ה–2015.
טיוטה כללים שפורסמה לעיון הציבור ביום 04/11/2014.
סיכום הערות הציבור, תגובת הרשות להערות אלו ודברי הסבר לטיטוט פטור סוג שפורסמה לעיון הציבור.
הערות רפאל מיום 13 באוקטובר 2013.
הערות רפאל על גבי הנוסח של טיטוט פטור הסוג שפורסמה לעיון הציבור.
הערות התעשייה האווירית מיום 18 בינואר 2015.

תקציר הדיון

אורי שוורץ: פטור הסוג שלפניכם הוא תולדה של המבנה והצרכים המיוחדים של ענף הייצוא הביטחוני שפועלות בו 4 חברות גדולות – רפאל, תע"א, תעש ואלביט וכן מספר חברות קטנות יותר. שלוש הראשונות הן חברות ממשלתיות ואלביט היא היחידה בבעלות פרטית. משרד הביטחון פועל מול החברות בכובעים שונים – כלקוח של ציוד בטחוני, נציג הבעלים ורגולטור. על רקע זה התבקשה הרשות לפטור את כל המיזמים המשותפים לייצוא של ציוד בטחוני מהצורך בקבלת פטור פרטני מהממונה. הרשות התנגדה לכך מתוך חשש שמתן פטור גורף יפגע בתחרות בשוק המקומי. טיוטת הכללים שלפניכם נוסחה בתיאום עם משרד הביטחון ומשקפת גישה המאזנת בין האינטרסים השונים לרבות שיקולי תחרות. כיום מתקבלות ברשות מדי פעם בקשות פטור פרטניות לצורך מיזמים משותפים לייצוא, הן של ציוד שתוכנן במקור לייצוא והן של ציוד שתוכנן עבור צה"ל ומיוצא לאחר מכן בהתאמות שונות. פטור הסוג המוצע צפוי להקל הן על החברות והן על הרשות ע"י הפחתה של כמות בקשות פטור שתידרשנה בעתיד עקב מיזמים משותפים.

אורית מרום: מה האינטרס לפטור את המיזמים המשותפים בענף הייצוא הביטחוני? אורי שוורץ: עיקר עמדת משרד הביטחון מבוסס על הנימוק לפיו לעתים יש לעודד שיתופי פעולה בין החברות לאור העלויות הגבוהות הכרוכות בפיתוח מוצרים בטחוניים, הזמן הרב הדרוש לשם כך, תחומי התמחות משלימים, הצורך לאחד כוחות בייצוא, רצון לאחד את מיטב המוחות לשם פיתוח מוצר מיטבי וכיו"ב. כמו כן, עמדתו היא שמזימים משותפים מאפשרים להזיל את עלויות המו"פ והייצור לשוק המקומי.

רועי פישר: מדיניות משרד הביטחון במתן רישיונות ייצוא מאזנת בין האינטרס לשמירה על היתרון האיכותי של צה"ל ובין הרצון להקטין עלויות ע"י מכירות לחו"ל. בשוק המקומי אין למעשה תחרות בין החברות הגדולות אלא רק בשוקי חו"ל בהם ממילא אין להן יתרון גודל. אורי שוורץ: אני חושב שהאמירה לפיה אין בכלל תחרות בין החברות הגדולות בשוק המקומי אינה לגמרי מדויקת.

מודי זנדברג: מדוע לא כל החברות הגדולות הגישו הערות מטעמן לטיטוט הכללים שפורסמה לציבור, לדוגמא אלביט?

אורי שוורץ: הפטור נכתב במידה רבה בתיאום עם משרד הביטחון. היו חברות שביקשו להוסיף על הסיכום והיו כאלו שהסתפקו במה שסוכם.

אני עובר למבנה הכללים המונחים לאישורכם. הסעיפים העיקריים הינם סעיף 2 הקובע תנאים כלליים לתחולת הפטור וסעיף 3 המציב דרישות נוספות. אם יש שאלות לגבי סעיפים ספציפיים נשמח לענות.

אורית מרום: האם לאור האמור ברישא של סעיף 3 לכללים, פטור הסוג חל על חברות זרות הפועלות בישראל?

ניר ימין: הגדרת "מיזם משותף בין מתחרים" בסעיף 1 לכללים חלה על פי לשונה גם על חברה זרה הפועלת בישראל. לפי ההגדרה, המבחן הוא ששניים לפחות מהצדדים לו פועלים בענף הציוד הבטחוני בישראל והם מתחרים. סעיף 3 נועד לצמצם את תחולת הפטור ביחס לחברות ישראליות עקב ההשלכות לתחרות המקומית ולכן הוא קובע תנאים נוספים על אלה המנויים בסעיף 2.

אורית מרום: מה הרציונל של סעיף 2(ד) לכללים לפיו המיזם מנוע מהגבלת השימוש במידע חדש שפותח במסגרתו למרות שהמידע הוא קניינם של הצדדים למיזם?

אורי שוורץ: אני מפנה אותך להגדרה של "מידע חדש". מדובר רק במידע שפותח במסגרת המיזם המשותף והסעיף בא להבטיח ששיתוף הפעולה בין הצדדים למיזם יצטמצם למינימום הנדרש לצורך קיומו. הרשות אינה רואה בחיוב שיתוף פעולה רחב ומתמשך בין הצדדים למיזם עקב הקהיית התחרות הכרוכה בו.

אורית מרום: האם אין כאן גזירה שהחברות לא תוכלנה לעמוד בה, שהרי מדובר באינטרס מסחרי ברור של החברות המעורבות?

מודי זנדברג: אני מזכיר שלא מדובר כאן בהטלת איסור גורף על החברות להגביל השימוש במידע חדש. מיזמים משותפים שבם קיימת הגבלה כאמור מוחרגים מתחולת הפטור, אבל אין מניעה לצדדים לבקש מהממונה פטור פרטני אם לטענתם ההגבלה אינה פוגעת בתחרות במקרה הנדון. יצחק לקס: מדוע פרמטר הסף של 20% השקעה במיזם משותף שנקבע בסעיף 3(ג) לכללים רלבנטי לענייננו, האם אין די בפרמטר ההכנסות?

דיויד גילה: השקעה משותפת במיזם מגבירה את התלות בין הצדדים ומפחיתה את התמריץ לתחרות ביניהם.

אורי שוורץ: מיזמים שבהם ההשקעה המשותפת חורגת מהסף יוכלו לבקש בדיקה פרטנית של הממונה. המטרה היא למנוע מהצדדים לאחד בפועל חלק מהותי מפעילות המו"פ שלהם בלי שהרשות בחנה את המיזוג הזה. אני מזכיר שבעניין זה קיבלנו את ההערה מאחת החברות והעלנו את השיעור מ-10% ל-20%.

רועי פישר: ממילא פעילות המו"פ הבטחוני מתוכננת במלואה ע"י משרד הביטחון.

אורי שוורץ: זה לא מדויק. החברות הן עצמאיות ולא יחידת סמך של משרד הביטחון. בהתאם, יש להן מרווח פעולה בנושא המו"פ בהתאם לאינטרסים המסחריים שלהן.

יצחק לקס: מדוע הגדרת "מיזם משותף בין מתחרים" בסעיף 1 לכללים כוללת גם מתחרים פוטנציאליים, ונדחתה הצעת רפאל להגבילה למתחרים בפועל, האם אתם צופים כניסת חברות חדשות לענף בעתיד הקרוב?

דיויד גילה: צריך לשים לב שההגדרה מתייחסת לשוק מוצר מסוים כגון מרעומים או טנקים. במובן זה כל אחת מהחברות הגדולות עשויה להיחשב כמתחרה פוטנציאלית גם אם אינה פעילה כיום בשוק המוצר הרלבנטי למיזם המשותף.

אורי שוורץ: בנוסף לכך תיתכן תחרות פוטנציאלית מצדן של חברות קטנות המסוגלות לייצר תחרות בנישות שבהן החברות הגדולות אינן דומיננטיות. צריך לזכור גם שאנחנו לא מדברים רק על המצב כיום. הפטור צופה פני עתיד ויכול להיות שיהיה מתחרה פוטנציאלי בעוד שנה או שנתיים.

אורית מרום: איך מתמודדים עם מצב שבו חברות יתחילו את המיזם המשותף מתחת לרף ההכנסות של 10% אך לאחר תקופה מסוימת יחצו את הרף וימצאו עצמן לפתע בהפרה?

אורי שוורץ: בבעיה זו בדיוק נועד לטפל סעיף 4 לכללים הקובע מעין הוראות מעבר.

אורית מרום: האם נוסח סעיף 3 לכללים תוקן בהתאם למה שהוצהר ע"י הרשות, לרבות בעניין קביעת שנת הבסיס לחישוב רף ההכנסות או ההשקעות?

ניר ימין: קיבלנו את בקשת החברות להבהיר שמדובר בשנה קלנדרית. כמו כן, במהלך חיי המיזם ייבדקו שיעורי ההכנסות או ההשקעה במו"פ, לפי העניין, לעומת השנה הקודמת (ולא לעומת השנה שבה נערך ההסדר כפי שמופיע בנוסח שלפניכם) ובשנה הראשונה – לפי הערכת

התאגיד (ולא לפי תכנית עסקית כפי שמופיע בנוסח שלפניכם). התלבטנו האם ההתייחסות לשנה הראשונה רלוונטית גם לסעיף 3(ד) או לא ונראה שכן.

אורי שוורץ: בהתייחס לשאלתה של אורית, סעיף 3(ד) לכללים נועד לחייב את החברות המעוניינות לחסות תחת פטור הסוג לבדוק את עמידתן ברף מלכתחילה, לאור המיזמים המשותפים שהן כבר מושקעות בהם, כך שאם עברו את הרף יעצרו ולא ייכנסו להסדר חדש ללא בדיקה של הממונה. כמו כן, החלטנו להתייחס לשנה שבה נערך ההסדר ולא לשנה שבה הוא החל לפעול כדי שההסדר לא יגיע אלינו אחרי שכבר הייתה פגיעה תחרותית שלא ברור אם ניתן לתקנה בדיעבד או לא.

יצחק לקס: לאיזו תקופה יהיו הכללים בתוקף?

אורי שוורץ: 5 שנים.

מודי זנדברג: האם במהלך תקופה זו תבדקו את יעילות פטור הסוג והאם הוא חוסך את הצורך בבקשות פטור מיותרות?

אורי שוורץ: אם פספסנו בכך שהחמרנו אני מעריך מניסיוני שזה יצוף די מהר. אין לנו בדיקה מובנית ברשות למעקב אחר יעילות פטורי סוג.

מודי זנדברג: אם אין שאלות נוספות אני מציע לחבריי לאשר את הכללים.

החלטה: הועדה מאשרת פה אחד את כללי ההגבלים העסקיים (פטור סוג למיזמים משותפים לשם שיווק ואספקה בחו"ל של ציוד בטחוני) התשע"ה–2015 ואת תיקון סעיף 3 לכללים כפי שהוצג בישיבה.

מועד תום הדיון: 14:00

הערה: יצחק לקס ואורית מרום אלבק דיווחו בישיבה על כהונתם כדירקטורים בחברות ממשלתיות שפטור הסוג שבנדון אינו נוגע אליהן (עמידר ורותם תעשיות). לדעת היועץ המשפטי של הרשות בנסיבות העניין אין בכך כדי ליצור מניעות מהשתתפותם בדיון.

רשם: דרור ארם